

burg (H. A. v. Roessel te Valkenswaard), *Barbarea praecox* R. Br. te Driebergen (A. H. Blaauw te Elst), *B. arcuata* Rchb. te Rotterdam (H. v. d. Linden), *Cardamine amara* L, langs een stroomend beekje bij Oldenzaal (J. B. Bernink, Denekamp) en veel bij Zwijndrecht (F. J. D. Risch, Rotterdam), *Sisymbrium pannonicum* Jacq. te Rotterdam (F. D. J. Risch) en in de duinen te Overveen (H. H. Zeijlstra en P. A. v. Genderen Stort te Amsterdam), *S. Loeselii* L. en *S. Columnae* L, te Rotterdam (F. D. J. Risch) *Erysimum hieracifolium* L. in het Oosterhoutsche bosch (A. H. Blaauw, Elst), *E. orientale* R. Br. te Rotterdam (F. D. J. Risch en H. v. d. Linden), op Rozenburg (G. P. Moerman) en in een tuin te Wolvega (L. T. v. d. Zweep), *Diplotaxis viminea* D. C. op een korenlaadplaats te Amsterdam (A. v. Goor), *Draba muralis* L, op het kerkhof te Rotterdam (F. D. J. Risch), op zandgrond aldaar (H. v. d. Linden) en te Leerdam (v. Wijngen), *Camelina microcarpa* Andrzej, te Rotterdam (F. D. J. Risch), *Lepidium Draba* L, tusschen steenen van een kade langs de rivier bij Rijswijk (G.) (B. J. van Wagensveld), ook te Rotterdam vrij veel (F. D. J. Risch) en te Bleiswijk (J. A. v. d. Berg), *L. perfoliatum* L. en *L. virginicum* L. op een ruigte aan de Schie te Rotterdam (F. D. J. Risch), *Neslea paniculata* Desn. in een tuin te Rotterdam (H. v. d. Linden), *Bunias orientalis* L, op den molenberg te Asten (H. A. v. Roessel, Valkenswaard), *Malva rotundifolia* L. te Rotterdam (F. D. J. Risch), *Althaea hirsuta* L. in een moestuin te Katendrecht (F. D. J. Risch, Rotterdam), *Geranium sanguineum* L, op een plaats in het gras bij Rotterdam (H. v. d. Linden) *Erodium moschatum* L'Herit, bij het station Overveen (H. H. Zeijlstra en P. H. v. Genderen Stort te Amsterdam), *Polygala comosa* Schk, aan een heuvelhelling bij Oud-Valkenburg (Th. Weevers, Amsterdam), *Sanicula europaea* L, in de Lutte bij Oldenzaal (J. B. Bernink, Denekamp), *Oenanthe peucedanifolia* Poll, vrij veel in uiterwaarden te Rotterdam (F. D. J. Risch), *Selinum Carvifolia* L. te Berg en Dal bij Nijmegen (J. v. d. Berg te Laag Soeren), *Caucalis daucoides* L, bij Rotterdam (H. v. d. Linden), *Targenia latifolia* Hoffm, te Rotterdam (H. v. d. Linden) en in een moestuin te Uitgeest (M. Kramer), *Torilis helvetica* Gmel. aan een dijk van Puttershoek naar 's-Graven-deel (P. A. van Gent, Cillaarshoek), *Myrrhis odorata* Scop. te

Beek bij Nijmegen (F. J. Bevoort, Berg en Dal), *Potentilla inclinata* Vill. var. *virescens* Boiss. aan het station Weesp (A. v. Goor, Amsterdam), *P. pilosa* Willd. op den molenberg te Asten (H. A. v. Roessel, Valkenswaard), *Prunus petraea* Tausch, vrij veel in heggen te Valkenswaard (H. A. v. Roessel), *Tetragonolobus siliquosus* Rth. op een vroegere buitenplaats te Rotterdam (H. v. d. Linden), *Coronilla scorpioides* Koch. in een tuin te Rotterdam (H. v. d. Linden), *Lathyrus Aphaca* L, langs de Zuid-Willemsvaart bij Helmond (P. C. v. Stappen bij Valkenswaard (H. A. v. Roessel) en bij Noordwijkerhout (C. A. H. Taminian), *Vaccinium macrocarpon* Ait, tot dusverre alleen van Terschelling, Vlieland en Texel bekend, nu ook vrij talrijk in een duinvallei bij den Helder (L. de Bruijn), *Lysimachia nemorum* L, in de Lutte bij Oldenzaal (J. B. Bernink, Denekamp), *Solanum rostratum* Duval, in een tuin bij Rotterdam (H. v. d. Linden), *Verbascum phoeniceum* L, tot dusverre alleen bij Sandpoort en Hoog Keppel gevonden, nu ook op braakland bij Bussum (v. d. Werff, Amsterdam), *Salvia verticillata* L, aan den haven bij Arnhem (H. W. Peteri, Deventer), *Lamium maculatum* L, met een witte streep op de bladen, welke vorm zeer zeldzaam is, te Rotterdam (H. v. d. Linden), *Orobanche coerulea* Vill, op de Scheveningsche duinen op een paar plaatsen vrij veel en bij Noordwijk (L. de Bruijn, Helder), *Gentiana Cruciata* L, van Scheveningen tot Katwijk vrij veel in de duinen, soms veel o. a. bij den Wassenaarschen slag (A. H. Blaauw, Elst), *Campanula glomerata* L, in het Oosterhoutsche bosch (A. H. Blaauw, Elst), *Campanula latifolia* L, in het park Merwesteijn te Dordrecht (K. Dekker), *Ambrosia artemisiaefolia* L, bij een kippenhok op Rozenburg (G. P. Moerman) en op een vroegere mestvaalt te Stolwijk (H. A. Westbroek en J. Slingerland), *Anthemis ruthenica* M. B. bij Rotterdam (F. D. J. Risch), *Centaurea solstitialis* L, op een spoorwegterrein bij Rotterdam (F. D. J. Risch), *Lappa intermedia* Lge, onder een heg bij Buiksloot (A. v. Goor, Amsterdam), *Leontodon hispidus* L, bij Valkenburg (H. A. v. Roessel, Valkenswaard), *Tragopogon orientalis* L, langs het Eindhovensche Kanaal bij Valkenswaard (H. A. v. Roessel) en *Crepis virens* Vill. b. *diffusa* bij Utrecht (W. C. v. Embden).

ZIE Blz 279.

H. HEUKELS.

Vragen en Korte Mededeelingen.

RECTIFICATIE.

In mijn opstel over lijsters in het vorig nummer schreef ik, dat op de daarbij behoorende plaat drie zanglijsters zijn afgebeeld. Ik had destijds alleen de zwarte, ongekleurde plaat voor me liggen en kwam door deze onder den indruk, dat inderdaad drie zanglijsters bedoeld waren. Nu ik evenwel de gekleurde plaat in No. 8 heb gevonden zie ik, dat ik mij vergist heb. Links bovenaan zit een kramsvogel, daaronder een zanglijster. De sukkel rechts, die zich verstrikt heeft, is ook een kramsvogel.

Verder staat op bl. 193, 1e kolom, 12e regel van onderen: „hoogst zelden dwaalt zij naar Dresden af;“ de intelligente lezer wel begrepen hebben, dat dit een schrijffout is en niet Dresden, maar *Europa* bedoeld wordt.

SNOUCKAERT.

Vogelbescherming.

Van de Nederlandsche Vereeniging tot bescherming van Vogels ontvingen wij weder twee vlugschriften. Het eerste is een brief aan onze jongens en meisjes, zoo aardig van opzet, zoo duidelijk, eenvoudig en tegelijk klemmend van betoog, dat het niet uitblijven kan, of tenminste sommige der lezers en lezeresjes worden voor de zaak der vogelbescherming gewonnen. Wij hebben zelden een innemender en doelmatiger strijdschrift gezien, en raden de Vereeniging in gemoede aan, den brief in groot aantal op de Nederlandsche scholen te doen verspreiden. Ieder onderwijzer zal gaarne daartoe medewerken.

De andere brochure is meer weidsch van opzet en draagt een niet te miskennen revolutionair karakter. De schrijver heeft het voorzien op de Nederlandsche wet tot bescherming van diersoorten, nuttig voor landbouw en houtteelt, en trekt er duchtig tegen te velde, terwijl hij telkens gelegenheid vindt, om aan te toonen hoe baatzuchtig, kortzichtig en verwaand „de mensch“ eigenlijk is. Ook zal deze voor zijn straf eenmaal rondloopen op een aarde waar heelemaal niets meer is, geen dier of geen plant, tenzij hij binnen niet al te lang tijdsverloop een betere vogelwet samenstelt. Het geschrift bevat eenige aardige ornithologische bijzonderheden en een waardeering van het werk van Von Berlepsch,

waarmede wij ten volle instemmen. Maar of vogels nuttig kunnen worden door het eten van zaden van onkruid, meen ik nog steeds te moeten betwijfelen.

De Vereeniging tot bescherming van Vogels is nog jong en ontwikkelt een groote werkzaamheid, waarbij zij den steun verdient van alle verstandige en gevoelige menschen. Wij meenen haar een dienst te bewijzen, met hier een uittreksel uit hare statuten over te drukken.

Secretaresse is Mevrouw Bicker, geb. Baronesse van Heemstra, 's-Gravenhage, Prinsengracht 5.

T.

Uittreksel der Statuten van de Nederl. Vereeniging tot Bescherming van Vogels te 's-Gravenhage.

De leden verbinden zich:

1°. de beginselen der Vereeniging, in hare statuten breder omschreven, in hun kring zooveel mogelijk te verspreiden, na te leven of te doen naleven, in het bijzonder zich zooveel mogelijk te onthouden van aankoop en gebruik van voorwerpen, tot welker vervaardiging opzettelijk vogels gedood worden.

2°. Geen hoeden voor zich of hun gezin te koopen of te dragen, die met opgezette vogels of gedeelten daarvan versierd zijn, of zich andere daarmee versierde voorwerpen te verschaffen.

Buiten deze bepaling vallen de vederen van struisvogels, jachtvogels, pauwen, hanen, ganzen en dergelijke vogels, die tot de huisdieren gerekend kunnen worden.

3°. het aanleggen van verzamelingen van vogelnesten, eieren en dergelijke zaken, anders dan in het belang der wetenschap, benevens het gebruiken van lijsters, vinken en leuwerikken voor de tafel, zooveel mogelijk tegen te gaan.

4°. bij de uitoefening der jacht alle middelen aan te wenden, dienende tot behoud en vermeerdering der jachtvogels en tot bescherming van alle andere nuttige vogelsoorten en geen jachtvogels in den gesloten tijd voor hunne tafel te koopen of te laten koopen.

Het lidmaatschap bedraagt jaarlijks minstens f 0.50.

Om als lid te kunnen toetreden moet men den leeftijd van 16 jaar hebben bereikt.

Zij die jaarlijks minstens f 2.50 bijdragen, ontvangen van alle door de Vereeniging uitgegeven geschriften gratis een exemplaar; de overige leden ontvangen daarvan slechts gratis een exemplaar voor zoover de voorraad strekt.

Jonge Hazelwormen.

Maandag-morgen 2 October werd mij een niet onaardige verrassing bereid.

's Morgens als naar gewoonte mijn terrarium bekijkende zag ik, dat een der groote watersalamanders met een wit voorwerp in zijn bek wegkroop. Ik verwonderde mij hierover en vroeg mij zelf af, wat dat wel kon zijn, daar het mij niet bekend was, dat er wormen waren van dergelijke kleur. Ik haalde hem er uit en bij nader inzien bleek het een jonge hazelworm te zijn. Ik verloor de hertjie uit zijn benarden toestand, welke hem schijnbaar geen letsel had berokkend. Doch nu ik dit gezien had, ging ik natuurlijk eens verder kijken en zag tot mijn niet geringe verwondering zes kleine kopjes uit een slijmachtig ombulsel steken. Het wijfje lag hierover heen in een cirkel met de kop naar binnen. Stuk voor stuk raakte zij telkens met haar gespleten tongetje een der ombulselen aan waarop de kopjes weer een eindje verder te voorschijn kwamen. De jonge beestjes lagen in een spiraal in het ombulsel. Nadat dit ongeveer tien minuten had geduurd, waren zij geheel vrij en begonnen over het wijfje heen weg te kruipen, dat zich verder niets meer van hen aantrok.

Daar mijne hagedissen en salamanders er nog al ijverig jacht op maakten, heb ik de jonge diertjes eruit genomen en in een afzonderlijk terrarium geplaatst. Om 10 uur legde het wijfje weer twee eitjes. Om twaalf uur nog eens en ook om ongeveer 2 uur. Den volgenden dag, ongeveer 26 uur later, legde zij er nog een, die alle op dezelfde wijze werden behandeld. Van de elf exemplaren die zij voortgebracht had, heb ik er nu nog acht over, vijf van drie ervan in 't water gevallen zijn en, hoewel spoedig verlost, toch gestorven zijn. Het zijn inderdaad mooie diertjes, die jonge hazelwormen. Bovenop zilverwit en van onder zwart. Allen hebben een zwart vlekje op den kop. Voor dat het wijfje de eieren gelegd had, was er niets bijzonders aan haar te

bespeuren. Alleen was zij wat rumoeriger, in de laatste dagen en at niets. Het is een bijzonder mooi en groot exemplaar, dat sedert Juni in mijn bezit is. De jonge exemplaren heb ik met wat mos en droge bladeren bedekt, wat hun uitnemend schijnt te bevallen. Ik voed ze op raad van den heer Boncke met kleine wormpjes. Zien eten heb ik ze nog niet, doch ik vermoed wel, dat zij ze nuttigen, daar zij sedert hun geboorte ongeveer twee maal zoo lang zijn geworden. De hoofdzak is nu maar, dat ik ze gedurende den winter in 't leven houd en zoo dit het geval is, hoop ik er nog iets van te laten hooren.

CH. OJEMANN.

Silene Otites.

Naar aanleiding van 't artikel in *de L. N.* afl. 6 over de Tweesl. *Lychnis diurna*, en waarin sprake is van *Ustilago Violacea* voorkomende in verschillende sileneën zend ik u dit ex. dat ik verleden jaar einde Juli te Scheveningen, tusschen *Silene Otites* vond, en waarbij ik iets dergelijks meen op te merken; in de opgenoemde waargenomen gevallen in *S. Otites* niet vermeld.

W. C. VAN EMBDEN.

Over de verdeling der vlinders in kleinere groepen.

Ik geloof, dat de pen van den heer T. F. uitgegleden is, waar zij, op blz. 21 v. deel II v. *D. L. N.*, neêrscreef, dat de 4 families der *Sphingidae*, *Xylotropha*, *Cheloniidae* en *Bombycidae* te zamen de groep der *Heterocera* vormen of vormden. Ik ken het werk niet, waar deze groepeeringsbevelen wordt, houd mij derhalve aanbevolen voor den titel daarvan. Doch deze opmerking geeft mij aanleiding om het een en ander mede te deelen over de verdeling der vlinders.

Men kan de vlinders of *Lepidoptera* (letterlijk: Schubvleugeligen) verdeelen in 2 groepen nl. die der *Rhopalocera* en *Heterocera*. De *Rhopalocera* hebben tot kenmerk sprieten die aan het eind een weinig knotsvormig verdikt zijn; de hollandsche vertaling van *Rhopalocera* is letterlijk Knots sprietigen; deze vlinders vliegen alle overdag, en wij noemen ze daarom: Dagvlinders: in het latijn *Diurna*.

De *Heterocera* hebben geen sprieten met een knotsje aan het eind, maar de sprieten (*cera*) zijn anders (*hetero*) gevormd, van daar de naam, die in het hollandsch zou luiden: Anderssprietigen, maar deze naam wordt niet gebruikt. Tegenover Dagvlinders wordt deze groep *Nachtvlinders* genoemd. Zij omvat alle vlinders, behalve de *Rhopalocera* of Dagvlinders. Eenige soorten ervan vliegen echter overdag zelfs in de brandende zon. De verdeling van *Lepidoptera* in *Rhopalocera* en *Heterocera* is echter onwetenschappelijk wij mogen niet afgaan op één kenmerk, in dit geval een spriet met of zonder knop; zij is dan ook verlaten, al valt er veel voor te zeggen, zelfs uit een phylogenetisch standpunt (waarbij men let op de afstamming der vlindergroepen van elkaar).

Een tweede indeeling van vlinders is die, welke nog het meest in gebruik is, bijv. in den beroemden Catalogus van europeesche Vlinders ($\pm 4000!$) van Staudinger en Wocke, en waarschijnlijk alleen daarom door alle vlinderverzamelaars gevolgd wordt. De Vlinders worden nl. daarin verdeeld in *Macrolepidoptera* of Groote Schubvleugeligen en *Microlepidoptera* of Kleine Schubvleugeligen.

Tot de *Macrolepidoptera* worden gerekend de *Rhopalocera* of Dagvlinders, de *Crepuscularia* of Avondvlinders en de *Nocturna* of Nachtvlinders. Tot de *Crepuscularia* of Avondvlinders worden vereenigd de *Sphingidae* of Pijlstaartvlinders, de *Xylotropha* of Houtboorders, en de *Zygaenidae* of *Zygaena*'s, fraaie vlindertjes, meestal metaalglanzend groen met roode vlekjes. Tot de *Nocturna* of Nachtvlinders behooren de *Arctiidae* of Beerrupsuilen, de *Bombycidae* of Spinners, de *Noctuidae* of Nachtuilen, en de *Geometridae* of Spanners. De namen Avondvlinders en Nachtvlinders zijn al weer niet letterlijk op te vatten, want verscheidene van hen vliegen ook overdag, zelfs in de brandende zon!

Tot de *Microlepidoptera* brengt men dan de *Pyrallidae* of Lichtmotjes, de *Tortricidae* of Bladwikkelaars, de *Tineidae* of Motjes, en de *Pterophoridae* of Vedermotjes, zoogenoemd niet omdat ze van veëren leven, maar omdat hun vleugeltjes gespleten zijn en de slippen vóór en achter lange franje dragen, zoodat ze op veërtjes gelijken.

De verdeling van de vlinders in *Macro-* en *Microlepidoptera*, zooals ze hierboven is omschreven, is nog veel